

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rub.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

Sunkenybė kareivystės.

Ateina laikas rinkimo jaunuomenės i kariūmenę (vaiską). Tukstančiai sveikų darbininkų bus išvaryti iš Lietuvos i tolimus Maskolijos kraštus. Tai atsikartoja metas i metą ir tokiu budu Lietuva jau nuo senei prilaiiko Maskolijos galybė ir caro sostą. Ką-gi veikia, ko mokinasi mūs jaunuomenė, tarnaudama kariūmenėje?

Pastoję kareiviais mūs krašto sūnus pirm viso ko turi prisiekti. Jie turi išsižadėti ne tik savo valios, bet ir meilės tėvų, brolių, seserų, giminių ir viso to, kas tik jiems miela ir brangu. Jie turi išsižadėti visko vardan Maskolijos labo ir neaprubėžintos caro savvalės. Jie turi pavirsti i sutvėrimą, kuris tur mokėti šaudyti, pjauti ir kapoti žmones ne tik svetimus, bet ir savuosius. Beginant savo bažnyčią arba savę nuo maskolių neteisingo užpuolimo, mes galime tikėtis, kad ir mūs pačių vaikai šoks mus žudinti ir kapoti. Apie tai, kaip apsiėjo kariūmenė su Kražiečiais, ne vienam teko girdėti.

Prisaikintą mus jaunuomenę lyg tyčia išgrudžia konuotoliausiai nuo savųjų, kartais da-gi i Aziją, už Kaspijos jurių, kur netikęs oras, nepaprastos ligos neišpasakytai sunkina gyvenimą mūs jaunuomenės. Nepaprastas mokslas svetimose, žmonių, kalboje ne greit buva suprastas ir dėlto prasideda nuo skaldymo antausių ir maskoliskų keiksmų. Norint apsiėjimas su prastu kareiviu būtų koneiteisingiausias, bet gintis yra uždrausta po didelia bausme ir reikia kęsti nusiziaminimą ne tik prieš aficiarą, bet ir prieš kitus žemesninius. Nevienam teko girdėti apie sunkų padėjimą mus jaunuomenės kariūmenėje. Laiškai, parsiųsti jaunų kareivių tankiausiai pilni ašarų ir nusiskundimo. „Muša“, sako, „ir verkti ne duoda“. Gerai da, jeigu jaunas kareivis turi išteklį ir gali prisigerinti

savo mokintojams. Vargdieniai-gi daugiau siai nukentia.

Kariūmenėje ne tik išmoksta lenkti sprandą nusiziaminimo prieš galingiausius šio svieto, ne tik išmoksta lenkti sprandą prieš prispaudimą, bet da persisunkia netikusių mokslu, kuris prispiria i paniekina svetimą tikėjimą, kalbą, šalį, išskeldamas už vis daugiau pravoslaviją, cecorių, Maskoliją ir anos tvarką. Kazermės yra tai lizdai ištivirkimo, papiktinimo ir perkreipto, netikusio mokslo.

Prie to viso prisideda da prastas maistas ir aprėdalas. Norint armija Maskolijos yra labai didelė, bet ir daug pinigų išeina ant jos užlaikymo ir pagal teisybę kareiviai galētu gaut gerą maistą ir drabužį. Bet didelė dalis paskirti kareiviams pinigų lieka kišeniose generolų, aficiarų ir kitų kariūmenės prižiūrėtojų; kitose vietose kareiviai gyvena ką tiktai apsirėdę ir pusiau alkani.

Butų, žinoma, šiek tiek geriau, jeigu išsiilgę vaikai galētu atsilankyti pas savo tėvus, gimines ir pažystamus, bet dėlei toľumo ir kaštų retai katras sugrįžta i tėviškę neatsitarnavęs. Dėlto juo sunku yra vargti svetimam krašte, juo ilgiau reikia tarnauti. Tuometarpu kada kitose šalise tarnauja kareiviai 2 metu (Prusose) arba da mažiau, Maskolijoje reikia tarnauti 5 metus. Per tuos 5 metus spėja kazermės savotiškai perdirbti mūs jaunuomenę, kuri sugrįžta namon pagadinta ne tik kuniskai, bet ir dvasiškai.

Kariūmenėje kiti išdyksta, pasileidžia, apsikrečia pikta liga, namieje jau ne nor dirbt, visur giriasi maskoliska šneka, sėbrauja su žemskiais, garsina kitiems apie Maskolijos galybę ir cecoriaus geradėjystes, skundžia savuosius, giria maskolius ir tokiu budu padidina skaitlių mūs priešininkų ir persekiotojų. Mano apie tai tėvai, supranta ir pati jaunuomenė, koks Vargas yra tarnauti kariūme-

nėje, dėlto veik visi bijosi eit tarnauti ir visokių būdų taikstosi išsisukti.

Kiti vėl apleidžia savo šalį ir išbėga į Ameriką arba Angliją. Bet nieko tai ne gelbti ir armija tur but atpildinta. Vieni išbėga, tai ima daugiau kitų, ir mes liejom ir liesim kraują už Maskoliją tolaik, kolaik mes nešim ant savo sprando Maskolių jungą. Dėlto nér ką kalbėt čion apie išsisukimą iš kareivystės jungo. Tik reikia suprasti, kad Lietuva, pildydama kareivystės reikalus, aukauja savo stipriausius vyrus Maskolijai, lieja savo kraują už anos galybės ir laimę Mokėdama mokesčius ir tarnaudama kariūnėje, Lietuva vis-gi lieka paniekinta ir apleista tartum našlaitė. Jai uždrausta lietuviška spauda (raštas), jos liežuvis yra paniekintas ir išgintas iš sudų, gminų ir paviatų raštiniųčių, jos tikėjimas yra persekiojamas, o apginėjai ir žmonių mokiniojai yra kankinami kaliniuose. Kas rašo, platina gazietas arba knygas, yra pikčiau persekiojamas už plėšiką ir galvažudį. Ir tai už tai, kad mato žmonių vargą ir neteisingą anų skriaudimą. Tai mat kokia teisybė!

Sl.

Atsargiaus reikia mums elgtis!

Šios vasaros kratos — pas d-rą Kudirką Šakiuose, pas studentą Vaineikį Svirpliuose palei Joniškį, pas kelis ukininkus Naumiesčio ir Starapolės paviato — da vieną kartą aiškiai parodė, kaip atsargiai reikia mums elgtis su „užgintais dalykais“. Pertai gal neprošalį bus šios kelios rodos mūsų darbininkams.

1. Kaip elgtis su *laiškais*?

Geriausiai laišką perskaičius ir niekam bereikalingai nerodžius sudeginti. Net ir nekaltą laišką, ale rašytą žmogaus, kuris užgintais dalykais užsiima, nereikia laikyti prie savęs. — Užtatai gerai yra užlaikyti nekalti laiškai nekaltų žmogystų ir nuo artymųjų sau; kaip nuo giminių, nuo mokslo draugų. Lai žandarai turi sau darbo skaityti ir naginėti tokius laiškus. Plėšyt laiškus, nors ir ant menkų kšnelių, nér gerai, nes pasirodė, kad žandarai kartais ir iš „išėjimo“ vietų sujieško popieros kšnelius ir šį tą išsnipinėja. Laiškuose neminėti pravardžių, vietų, dienų *tikrų*, tik pramanytų. Pasirašyt pilna pravardė negerai, reikia turėt savo pramanytą vardą (pseudonimą). Gerai turėt sau prasiimančius tam tikrą būdą rašymo — pasinaudojant išreiškimui žodžių skaitlines (ličbas) arba kitokias litaras. Žingune (pačta) naudotis kuomažiausiai, nes kartais laiškus skaito.

Laiškus rašyt ne^o rašalu, bet paiseliu (alupku), idant greičiaus nusitrintu.

2. *Antrašus* (adresus) rupintis galvoj užsilaikyt, bet ne ant popieros. Jeigu jau rašyt, tai paiseliu (alupku) menkai ženkliai, kur ant sienos tamsesniai kampe, ant kitų pusių kabančių ant sienų paveikslų ir kitų; rašyt juos visados teip, jogei tik rašantys suprastu, nebaigiant arba nepradadant žodžių, nekuriuos paženklinant tik pirmutine litara. Tą patį reikia pasakyti ir apie visokias kitas žinias, kurios galvoj sunku užturėt — skaičiai, dienos ir k. t. Gerai da tokias žinias turėt susirašius ant tam tikrų lakštelių, nuo kurių lengva ūmai nutrinti ženklus.

Tokių lakštelių, kurie parsiduoda knygučių pavidale, reikia visados turėt prie savęs, idant reikale greitai ištrinti viską.

3. *Sudėjimo uždraustų daigtų* (knygų, rankraščių, ir kito ko) nereikia laikyti namuose žmonių, ant kurių turi policija akį, kuriuos tankiai „svetimi“ atlanko. Apie užlaikymą tokių daigtų turi žinoti tik ištikimiausi žmonės, nes prasitarimas vaikų, tarnų, lengvo budo žmonių gali užtraukti bėdą. Negerai yra laikyti užgintus daigtus vietose lengvai „svetimiems“ prieinamose, kaip tai ant augšto, palėpėse, ant tvartų šiauduose, sklepuose, malkinyčiose ir k. t. — Ten greit gali užtikti bereikalingi žmonės ir paleisti žinią apie tai. Su tarnais ir namiškiais, laikant užgintus daigtus, reikia įpatingai gerai apsieiti, nes jie gali apie tai žinoti ir supykę policijai pranešti; tai-gi reikia rupintis ištikimus tarnus laikyti.

Uždrausti daigtai visados turi but vienoj vietoj ir tvarkoj sudėta, idant reikale ūmai juos galima but prašalint.

4. Pasidarius pas ką nors kratai, suėmus ką, kuogreičiausiai ir kuoplačiausiai reikia apie tai pranešti, idant kiti pasisergėtu, tik nereikia dalyko iškraipyti arba kartais ir netikrai perduot kitiems. Da blogiaus yra daryt bereikalingą lermą, kuris gali išduoti „neaptartą“ da žmogų. Pažystamieji suimtojo turi labiaus apsisergėt, persikratyt savo daigtus, idant nieko nelegališko pas juos nebutų.

5. Didelei peiktinas yra bereikalingas *žingeidumas*, klausinėjimas. Kas tą padarė; kas po tokiu slapyvardžiu slepiasi, keno išleista ta ir ta knygutė ir tt. Tai nurodo tuštumą budo.

Da labjaus paniekinimo vertas yra, *pliuskumas*. Daugumas *mus* (jaunujų) mėgsta kartais pasigirti, kad jis nebet-koks esąs, kad jis tą ir tą pažysta, kad jisai didelis lietuvis esąs. Per savo pluskumą dažniausiai naudos nedaug ką padaro, o kitiems ir sau ir abelnam dalykui kenkia. Reikia laikytis priežodžio — neviską kalbėk, ką tik žinai; ką žinai, užlaikyk savyje, nesibijok — neplyši

nuo to. — Įpač nereikia pasakoti visko gražiosios lyties asaboms, nors ir ištikimiausioms ir mylimiausioms, nes amžių jau praktika parodė, kad moteriškės lengvesnį budą turi ir greičiaus bereikalingai, tankiai išnežinių, prasitaria ar kaip kitaip išsiduoda. Nereikia teipos-gi išsikisti su savo drąsumu, buk tai man „jie“ nieko nepadarys, nes aš iš angsto apie visą-ką dasižinosiu ir prasišalinsiu, ką turiu užginto. Žinoma, kad ir perdidelis atsargumas yra nenaudingas, kada įsiai pavirsta į bailumą, kada žmogus per atsargumą pradeda nieko neveikti.

Apie svarbius dalykus kalbėti tiktai reikalingiausioms asaboms, nesakyt *bereikalingai* nė artymiausiam savo draugui, nė tėvui, nė brolui, nė seserei, nė-gi mylimajai bei pačiai. Yra atsitikimai, kad ir gana rimti ir atsargūs žmonės kartais prispausti didelės nelaimės, ar is galvos išėję, pajimti ir pakankinti žandarų išsuaunija daug nereikalingų daigtų. Kaip žmogus nežino, tai bent tikra jau, kad nespakys to kitam.

Reikia sergėtis asabų menkos doros, menko išmanymo, mėgstančių išsigerti, nes toki tankiausiai ką žino, viską kitiems pasako.

6. Per pačius kratymus reikia nenusiminti, nesizeminti ir nesiprašyti kratytoju; atsakyti jiems drąsiai ir trumpai, nesusipainiot atsakymuose, nesiginčyt perdaug, kad neprasitart; žiūrėt, kad krėtikai nepamestu patys kur „užgintų daigtų“; neprisipažint turis ką, nes vis-tiek nuo to nė kiek geriaus nebus, nors žandarai ir sakytu, kad prisipažinus geriaus but.

7. Potografijas, vizitinius lapelius ir-gi reikia atsargiai laikyti ir davinėti kitiems, nes pagal tokius ženklus kaip kada daro kratas žandarai.

S-lys.

daug klausimų Ką daro iš smilties?

Viktytė, labai gera ir mitri mergaitė; ji žino, kad pas jos matušė nėra daug pinigų, brangioms bovoms pirkinėti. Todėl štai ir dabar ji lošia, barstydama gražias, sausas smiltis iš vieno puodelio į kitą; atydziai priegtam pasisaugodama, kad nepriteršti grincia.

Petriukas, metais už Viktytę vyresnis broliukas, išmokęs jau gražiai skaityti ir perskaitęs papasakoti seseriai, — atsisėdęs prie stalo varto knygele su dailiais paveikslėliais.

— Medis, — skaito Petriukas, — ar tu žinai, Viktytė, ką daro iš medžio?

— Še tau, didelė gudrybė! — atsakė Viktytė, — žinoma, ką daro: stalus, šėpas, suolus, kedes . . . daug ką iš medžio daro.

— Medis yra labai naudingas, — traukia Petriukas, vartydamas lapelius savo knygutės.

Geležis ir-gi labai naudingas daigtas . . . bet ta tavo smiltis, pridurė jis pasiaipydamas iš sesers lošinio, tai jau niekam netikus.

— Kodėl-gi netikusi, — užsirutino Viktytė, — aš teip mėgstu jomis lošti, tai tam jos ir tikusios.

— Didelis čia daigts! — sušuko Petriukas, — kad ji tik merginoms lošt tinka . . .

— Žiu, argi vaikinai, jei nori, negali lošti smiltimis! — atsiliepė Viktytė.

— Jei nori, — atkartoto Petriukas, — bet nenori, todėl jis nelošia. Kas kita da vasarą, ant oro . . . bet grincioj, tik mažiems vaikams tetinka, be jokio siekio barstinėti smiltis iš vieno puodelio į kitą.

— Mažiems vaikams! — pasipriešino Vikte, — koks tu jau labai didelis! Vienais metais už manę vyresnis ir da didžiuojas! Kitą met ir aš busiu tokia pat, kaip tu dabar.

— Ne, nebusi tokia, nes per metus ir aš vėl paaugsiu.

— Ei, ei, vistiek, jog tai ne gėda mažai buti, — tarė Viktytė, nebenorėdama tęsti bylos, — kas tau kenkia, kad aš lošiu smiltimis?

— Lošk sau ik' valiai! — tarė Petriukas, — tik man nesakyk, jog smiltis kam nors tink. Smiltis, daigtas niekam nereikalingas, ir aš tik neišmanau, kam ją Dievas sutvėrė.

— Ar tu jau teip labai esi persitikrines, Petriukai, kad smiltys niekam netikusios? — atsiliepė matušė, iš šalies prisiklausius tai vaikų bylai.

— Taikam-gi jireikalinga, matušait? — tarė Petriukas, — kad iš jos nieko ir ištaisyti negalima.

— Oi, galima, vaikel, ištaisyti, dirba iš smilties daug labai reikalingų daigtų — atsakė matušė.

— Iš smilties?! o ką-gi tai iš smilties iš-dirba, matuš? — sušuko abudu vaikučiu žingeidžiai, — mudu apie tai nė syk nėsame girdėję.

— Kaip judviem matosi, — užklausė matušė, — ar yr' naudingi, padėkime, tokie daigtai, kaip stiklai, stikleliai, langų stiklai ir kiti stikliniai daigtai mūsų kasdien vartojami?

— Na, žinoma reikalingi, bet, matuš', pirmiau apsaakyk mudviem, ką iš smilties daro? — nekantriai klausė Petriukas.

— Tai-gi, apie tai ir noriu sakyti. Žinokite-gi, kad stiklas daromas iš gražių, skaidrių smilčių.

— Bet kokių-gi budu?

— Na, tai ne teip lengvas darbas, iš šitos smilties negalėtumėm padirbti stiklą. Pirmiausiai prider smiltį ištirpinti karštoj' ugnij', ką neįstengsi, nesumaišęs, jos su kuom nors į pelenus panašiu, t. y. su soda ar potašu. Teip ištirpinta smiltis pavirsta į skystimą, kurį žmonės išpučia it muiluoto vandens pusles.

— Bet tai turi būti gana karštas skystimas, kaip-gi žmonės gal iškęsti tokią šilimą?

— Taigi, tai nėra vaikų darbas, bet žmonių suaugusių ir išmintingų. Tie darbininkai ima ilgas dūdas, pučia labai atsargei ir išlėto; tame darbe jie taip išsigudina, kad gali padaryti stiklinius sudinus, kuriuos mes gauname nusipirkti pardavinyčiose. Taip išpūstas stiklas sukietėja ir tuomet iš jo jau galima naudotis.

— Dabar aš suprantu, kad buteliai, stiklai ir tam panašūs sudinai taip padirbti, — tarė Petriukas, — bet kaip-gi galima išpūsti platų, lėkštą lango stiklą? jug iš muilnuoto vandens išpučiamos vien apskritos, vidurij tuščios puslės.

— Yra berots ir tam budas, — tarė motina, — pirm tampa išpūsta didelė, pailga puslė, paskui ją perkerpa per pusę, pakol dar neataušus, tuomet ją ištiesia ir lėkština.

— O, tai itin minčiai! — sušuko abudu vaikučiai.

— Vienok toksai pūtimas lūpomis yra perdėm sunkus, — pridūrė motina, — todėl ne per seniai žmonės išrado toki įrankį, kursai pučia dumplėmis, ir tuomi palengvina darbą, bet iš tokių mašinų naudojasi vien didelės dirbtuvės, menkesnėse-gi dar vartojamas paprastas budas.

Zemkalnis.

Pelė ir žiurkė

(pasaka).

„Kumute! ar girdėjai žinę gerą?

Pelė atbėgus žiurkei tarė,

„Katė, jug, sako, pakluvo liutui:

„Ne menkas atilsys mums butų!“

— Nėra ko džiaugties, mano miela,

— Ir viltis šita dyka tavo,

Rusčiai atsakė jinai pelei

— Tai vis melas;

— Tas sako taip, kas jos nagų da neragavo:

— Tvirtesnio gyvuolio už katę nėra;

— Ir liutas gyv's tikrai neliks,

— Jei jį negai katės užtikis!“

Teip tankei girdėt kiti sako,

Buk prispaudėjų nieks ne pergals;

Bet, regis man, kurie taip šniaka, —

Suvis paneš ant tų žiurkelės ir pelės.

Šiaulėniškis.

Iš Lietuvos.

Iš Suvalkų gubernijos.

Koks pilnas iš „lietuviškų“ lentų ir „maskoliskų“ trirankių. Kaip Pažerį vaitas pasirodė didesniu maskolium už Vilkauskio viršininką. Kaip piemuo žemskį prigavo.

Neperseniai šimet keturinoose sodžiuose Antanavo valsčiaus ir trijuose — Pažerį valsčiaus, pasirodė prieš medžių ir stulpų dai-

lios lentutės su parašais lotyniškais litaromis ir lietuviškais žodžiais — kokios gubernijos, kokio pavieta, valsčiaus ir sodžiaus. Žinoma, to dalyko išpildytojas nemislyjo turėti iš-to kokią nors naudą, kaip tai padarė Antanavo valsčiaus įtaisytojas trirankių (kelrodžių) su gudiškais parašais. Pristatė tų trirankių daugybę, ne tik ant didesnių kelių, bet ir ant šunkelių. Kam jų tiek reikėjo, tai tik įtaisytojas jų gerai nežino, nes už kiekvieną trirankį atlupo nuo žmonių po ketų rublių. Kam-gi žmonės Antanavo valsčiaus daleido vaitui tiek pinigų bereikalingai paimt iš valsčiaus. Sakau „bereikalingai“, nes tiejie gudiški trirankiai lietuviui visiškai nereikalingi, o dėl kelių pravažiuojančių gudų visiškai neverta buvo tai daryti, negu tik delto, idant vaitas nuo viršininko pagyrą apturėtų.

Vienog anos lentos su lietuviškais parašais daug darbo padarė mūsų valdininkams. Kada atnešė surinkęs kelias tokias lentas Pažerį vaitas p. Z. Vilkauskio pavieto viršininkui p. Linkui, tai šitas išpradžių net pagyrė tai pasakęs, kad labai geros, drutos lentos su dailiais parašais, jisai visiškai išpradžių negalėjo suprasti, kas tame pikto, jog josios su lietuviškais parašais. Daug darbo turėjo žemesniejie valdininkėliai, iki darodė viršininkui, kad tame yra prasikaltimas. Jeigu patsai viršininkas nenorėjo pripažinti pirmąsias lietuviškų lentų už prasikaltimą, tai kam reikėjo p. vaitui Z., lietuviui da-gi, rodytis didesniu maskolium už patį viršininką Linką.

Pilviškių žemskis Galynas, šnipinėdamas, kas galėjo padaryti ir prikalta anas lietuviškas lentas, užpuolė ant Gudaicio piemens, kad pasakytų, kas tai padarė. Tam ginanties Galynas pagrasino pasodinti jį į Kalvariją (į kalinį) ant kelių metų, bet piemuo vis tiek, kad ir verkdamas sakėsi nieko nežinąs. Tada Galynas duodą jam auksiną (15 kap.); dovanoja bausmę, kad tik nurodytu kaltininką. Piemeniui labai norėjosi gauti tas auksinas, ir pasakė jisai, buk lentą prikalęs Mykolas Kudžma. Žemskis tuojaus sustatė protokolą ir padavė Kudžmą į sudą, bet sude neesant tikrų liudijimų Kudžma tapo išteisintas. Žemskiai da vis gąsdina Kudžmą, buk byla paduota augščiaus, ale tai turbūt tik akis monija, kad jų Kudžma ne skųstų už bereikalingą apskelbą arba kad šitas duotu jiems nors ant degtinės kelis dešimtokus.

Žinia, kad žemskiai ant to neapsistėjo, jie sau patyka vis da šnipinėja, ar nesuras tųjų kaltininkų. Pertai reikia vis but po atsarga.

Kelevis.

= Jand = bergis = ju

Iš Dzukijos. Norėčiau jums ką nors gero papasakoti apie dzukus nuo Seinų ir Puncko apygardžių, bet tai nelaimė, kad nieko gero negaliu parašyti, nes pas mus tik pikto daug girdėti: čion viens kitam peiliu pilvą pradurė, ten peiliu burną supiaustė, ten vėl susipėšė viens kitą teip primušė, kad tas keles nedėles sirgo pakol atsipeikėjo; kur tik užmėsia akia vis panašius atsitikimus pamatysi.

Graudu labai graudu darosi žiurint ant darbų jaunuomenės mūsų kampelio. Musų nevidonai, kuriems rupi, kad visokiais prispaudimais paversti mus į tamsius gyvulių, gali džiaugtis, kad darbas jų neina ant niekų; kad jaunuomenė mūsų teip žemai yra nupulusi, kad kaip laukiniai pradeda elgtis.

Kada tai ateis tas laikas kada ir mūsų kampelio jaunumėnė ims daryti teip kaip daro kituose Lietuvos kampuose, kada liuosose valandose, vietoje muštis ir peiliais badytis, ims skaityti naudingas lietuviškas knyges ir laikraščius, ir apsišvietė nors kiek, elgsis teip, kaip pridera žmonėms elgtis.

Šakiai (Suv. g.) Apie šakius yra atkelti iš Mažgudijos keli atskalinai nuo pravoslavijos, prigulintieji prie sektos *štunda* vadinamos. Jie neina į spaviednį, nes, jie sako kad Dievas žino jų nuodėmes, kam-gi da popui jas pasakot; reikia tik Dievui savo nuodėmes išpažint; nepripažysta jie nė pasnykų. Žemskiui užklausus, kodėl jie per pasnykus mėsą valgo, tie jam atsakė, jogei pas pravoslaunus kaip žmogus žmogų ėda, tai nieko; o kaip žmogus mėsą valgo, tai jau nuodėmė; tie štundistai sako nė, ciecoriaus valdžios ne pripažysta, per tai juos ir persekioja maskolių valdžia. Juų Mažgudijoj (apie Kijavą) labai daug asant ir kas sykį daugiau darosi. Teip sau gyvenime jie žmonės yra gana dorūs ir darbininkai.

Švėksna (Ras. pav.) Noriu aprašyti čia, pas kokių „daktarus“ Švėksniškiai įieško sau sveikatos. Turim pačioje Švėksnoje tikrą daktarą, bengusį daktarystės mokslą, Kvėdainoje ir Rietavę yra tokie pat mokinti daktarai. Visi anie mūsų pačių broliai ir, rodos, yra prie ko gydytis. Bet Švėksniškiai geriaus eina įieškoti stebuklingų „daktarų“ ir „daktarų“ kurie gydo be mokslo, o tikt įkvėpimu. Tarp daktarų visugarsingiausioji yra Bočkienė. Retas ligonis negaun pabandyti jos „liekarstų“; kaip tikt suserg, tuojaus prie Bočkienės, „taip ir taip gelbėk“! o ana: „vargali, čia išgastis, duosiu imbierą arielkoje ir bus sveikas“. O imbieras pas aną nepaprastas, ne šaknis, o . . . katino išmetos! Matyti, kad daug to katino imbiero Bočkienė

išdavinėja, nes laiko net keturis katinus, o ir tad dar neužtenka. Tokiame atsitikime užkuria ugnį, ant ugnies užkel varinį, į tuštį varinį įded katiną, ir nelaimingas katinas iš baimės ir skausmo tuojaus parupin daktarkai imbiero. Tokį imbierą Bočkienė vadin skystuoju imbieru, kurs esąs buk visuogeriausiu. Už liekarstas, jeigu nusineši savo arielką, nes vis duod arielkoje, daktarka ima po 40 kap., o jeigu skystąjį imbierą duod, tad 60 kap. Lai nepamislįja kas, kad tas yra melagystė, parašiau tikrą teisybę, tą patvirtis ne vienas Švėksniškis, nes ir pati daktarka nelaiko paslapytyje savo imbiero, o gydo anais netikt vienus prastus, tamsius, žmones, bet ir tokius, kaip policijos činauninką, činauninkienę ir kitus tokius „ponus“. Dar yra Švėksnoje daug taip vadinamų „pilčerių“, kurie sakos teip-pat esantis daktarais, ale apie anuos nerašysiu, nes gal buti kad ir mok gydyti, nes vienas mokinio daktarystės budams prie daktaro tarnu o kits yra buvęs ligonbutyje prie kareivių.

Šį metų pasirodė Kulių miestelyje taip-pat stebuklingas daktaras, kurs buk gydo netikt paprastus ligonius, kaipo, raišus, nebylius, aklus, bet ir džiova sergancius. Klausydamas apie daktarą, nežinojėi žmogus ką bemislyti, į ką betikėti, o žmonės tik ėjo, tik bėgo į Kulius. Ėjo ir tokie, kurie po apsipaciavimo per kelis metus neturėjo vaikų, o vienas, dar nevedęs, žmogelis taip-pat nuėjo ir gavo liekarstas nuo bevaikystės. Nežinau, ar ans važiavo mėginti tą daktarą, ar kitko, bet parvažiavęs namon pabijojė bandyti tų liekarstų ir anas parodė kitam, kurs taip-pat buvo buvęs prie to daktaro dėl kokios ten kitos ligos; pasirodė anuodievėj liekarstos vienokios. Pradėjo kitų liekarstas veizėti, ir pasirodė, kad visų vienokios. Tuokart prablaivėję žmonės pradėjo įieškoti išgydytųjų, ir pamatė, kad visi tebėra raiši, akli, nebylei, o kitų sveikata juom' sumažėjo.

Mano visusirdingiausia roda broliams Švėksniškiams, yra ta, panaikinti maskolišką balą — mokyklą, arba sumažinti, kiek galima, ant jos kaštus, sumažinti nekurias algas, kaip antai, sielskos raštininko nuo 600 r. lyg 300 r., už tuos pinigų nusamdyti daktarą, kurs veltu gydytų, nes kiek įsistebėjau, žmonės ein prie stebuklingųjų daktarų, tai yra apgavikų, daugiau dėlto, kad pigiau; pirmą kartą tekaštūja tikt 50 kap. arba 20 k. gaun rodą ir pačias liekarstas, nehereik eiti į aptieką, kurios žmonės neapkenčia.

Barbė Raudonskruostė.

Švėksna (Ras. pav.) Pabaigoje pereitų metų buvo mūsų valsčiaus susirinkimas ne jeib koks, o toks, kokio dar bene nėra Švėks

noje buvę. Kitais metais vyrai gavę gerai degtinės tikt padidindavo algas visiems šunokams, o ši kartą apsižvalgę ir persižegnoję (nes dar vis bijojos Siberijos, kuria tokiuose dalykuose šunokai liubėdavo gandinti) tas algas apkarpę, apmažino. Paliko sumažintas algas; učiteliui, raštininkui, uriadninkui už kvatierą ir dar kitiems. Viso labo sako ant kelių šimtų rublių. Ir kas pasirodė, vyrų nevaro nieks į Siberiją, ko teip bijodavo, o dar visi tie šunokai pamatę, kad nuo valsčiaus jų alga prigul, kad valsčius ir tas algas gal dar sumažinti, atsirado lipšnesni, gražiau pradėjo apsieiti su žmonėmis. Tas pats seimas išskyrė ir užveizėtoją mokyklos, ko pirma niekad nebuvo. Dabar „učтелиus“ turės geriau mokinti ir užveizėti vaikus, nes išrinktas užveizėtojas Antonas Daugėla yra darbštus, doras ir akyvas žmogus. Visas valsčius yra dėkingas šio meto buvusiems išrinktiesiems už tą seimą ir laukia, kad ir ant kito meto išrinktiejai taip-pat elgtusi.

Ona Geltonplaukė.

Vilkaviškio pav. Kybartų valsčiuje Prauolenių kaime ketina pastatyti mokyklą ir yra jau keli kaimai pasirašę. Namą sutarta pastatyti ateinančią metų, o mokinti vaikus nor jau šimet ir tik įiesko vietos, kur galėtu apsigyventi mokiniojai ir susieiti vaikai. Mokiniojų būsė du. Apie įrengimą mokyklos jau seniai kalbama mūs krašte, nes vaikus ūkininkai turi leisti į kitą pavietą (į Naumiestį) ir mokėt už mokslą atsieina po 3 rublius ant metų už 1 vaiką. Kalbos tos kilo ne kaime, bet valsčiaus raštinycioje. Valdžia rupinasi mūs krašte įvest savo mokyklas, o užlaikymą tų mokyklų užkrauna ant žmonių. Ir šiame tarpe žmonės buvo prikalbinti pastatyti savo krašte mokyklą ir ant „skodo“ pasirašę ant tam tikros popieros. Ko mokins tose mokyklose, žmonės tikrai nežino, bet spėja, kad dang naudos iš to neturėse, nes mokinę maskoliškai. Jeigu kalbėti apie naudą mūs „iškalų“, tai daugiau naudos galima tikėtis iš kaimo „iškalų“, kur ne toks didelis yra valdžios prižiūrėjimas ir mokiniojai daugiau gal įtikti žmonių pageidavimams, ne kaip miestuose.

— Šį pavasarį Šuklelių kaime parubežės sargai sugavo vieną jauną vaikiną su lietuviškomis knygoms, tarpe kurių buvo ir priešingos valdžiai. Vaikinas buvo atiduotas į rankas žandarų ir anų prispirtas išdavė da du vaikinui, sakydamas, kad ir anie vaikinai nešę knygas. Bet sugautasis tuom ne sumažino savo kaltės ir tik įstumė į nelaimę kitus. Dabar visi laisvi, bet „sledstva“ da nepasibaigė. Gaila, kad tarp mūs pačių atsiranda žandarai; vieni kitus stumia į duobę ir iš-

duodami savo brolius paduoda ranką mūs persekiotojams.

Naumiestyje (Suv.gub.) vienas „kuntrabancikas“ keršindamas kitam, imėtė per išmuštą langą lietuviškų laikraščių, kitą plouštą laikraščių pametė ant kiemo ir užsiuntė į tą vietą parubežės sargą Sargas pakėlė „trevoją“. Susibėgo ir žandarai. Žmogus, turintis pačią ir vaikus, buvo apkaltintas, paimtas ir nuvestas į tamsiąją. Bet neilgas buvo džiaugsmas piktadėjo. Neužilgo žmogus buvo paleistas, o skundikas apsiskelbė dideliu „judošium“. Tokių „judošių“ reikia saugotis, kaip pikčiausių žmonių.

Krakenava (Panevėžio pav.). Šit dar vienas iš tukstančių atsitikimas, parodąs kokius įrankius vartoja gudai platinimui savo mokslo ir pasmirdusios pravoslavijos. Krakenavos mokiniojas Michailov'as, žmogus našlys, turis su viršum 40 metų amžiaus, per ilgą laiką prikalbinėjo savo tarnaitę ant nuskynimo uždrausto vaisiaus, prižadėdamas paimti ją už moterį. Jauna ir nepatyrusi mergina pasidavė apgaviko prikalbėjimams ir tapo motina. Tada gudas atsisakė imti ją už moterį, nes, girdi, „valdžia mums neleidžia vesti katalikę; priimk pravoslaviją — tada aš tavę vesiu.“ — Mergina paklausė burlioko ir vėl pasijuto bėganti apgauta, nes po persikrikštyjimo mokiniojas su ja nė šnekėti nebenorėjo. Žmonės, pasipiktinę iš tokio gudo pasielgimo, apskundė vyriausybei, kuri ištyrimui to dalyko atsiuntė Kauno inspektorį. Šit ką inspektorius pasakojo kitiems mokiniojams apie savo tyrinėjimą: „geras vyras, po velnių, tas Michailov'as! Gaila man jo; aš norėjau jį išgelbėti, bet nieko negalima buvo padaryti su tais biauzybėmis muzikais. Sakau: aš girdėjau, kad jūsų mokiniojas ir vaikus blogai mokino, bet jie, pasiutėliai, susiprato: „ne, sako, vaikus gerai mokino.“ O kad jie tikt būtų atsakę — negerai ir vaikus mokino, — tada aš bučiau Michailov'ą, kaip nepatinkantį valsčiui, tiktai perkėles į kitą vietą ir gana... O dabar, dievaži nenorėdamas, turėjau atstatyti jį nuo mokiniojystos.“

Sauja.

Gižai (Vilkaviškio pav.) Per sekmines piemens nuo ukininkų gavę po keles kapeikas vakare visi susirinko į karčiamą pas Bukavecką ir visi susidėjo savo gautus pinigus, paėmė alaus, degtinės ir popirosų; paėmė apščiai, taip kad Bukavecko randauninkas žydas nė neištoko visiems popirosų. Gižų piemenis tai visi aplinkiniai pažysta, ir žino kas jie per vyrai, jie naktimis ramus nebuva, eina į aplinkinius kaimus, kur žino, yramergų, ir pasi-slėpę laukia, ar kas neateis; taip pas vieną nkininką belaukdami ir sulaukė vieną gar-singą vyrą T. G., tai tie piemens ir užpuolė

nabagą klėtije pas mergas, ir nežiurėdami nutvėrė į savo maloningus nagučius, ale šits pradėjo prašytis ir atsiprašė, nes prižadėjo piemenukus gerai Gižuos pamylėt, tai tie ir paleido. Palestasis labai džiaugėsi, kad gavo piemenukus prigaut, ale jo džiaugsmas apsikeitė ant ašarų. Per sekmines piemens susijieškojo tą senvyri nusigabeno, į karčiamą, ir sako „išpildyk ką prižadėjai“! Šiam neklaušant tuo kiti paėmė butelius tuščius ir pradėjo T. G. į viršugalvi kalti, ir taip sukulė kad turėjo kreiptis į Vilkaviskį pas gydytoją. Tai toks Gižų piemenų buvo balius. *J. Ežis*

Senapilė. Girdėti, kur nekur Lietuviai pirkliauja įvairiais tavorais, įkure, norint nedideles, pardavinėčias, bet pirkliauja su pasisekimu. Užpėnai įkūrė draugijiską krautuvę Senapilėje, paskui Pilviškuose, Naumiestyje ir kitur. Apart kelių didesnių lietuviškų krautuvų Suvalkų gubernijos yra beveik kiekvienam bažnytkiemyje ir mažesnės pardavinėčios: kaip tai Šunskuos Griškabudyje, Rudoje, Sasnavoj' ir kitur. Šimet, nuo pusės metų paėmęs drąsą Pijusą Lazdauckas viens su įkūrė krautuvę visokių tavorų Senapilėje ant poniškos gatvės.

Pilviškiai. Apie Pilviškius girdėti tik vagystos. Vagia gyvulius, plėšia klėtis, o arklių išvogtu, tai negali nėsuskaityti — vienu girdėti pavogė trejatą, kitų porą, tai keno vieną ir tt. Šitas amatas praplėtes apie Pilviškius daugiausiai per policiją, nes viriausias policijantas išvien dalinasi nauda su vagimis. Atvažiavę į Pilviškius gerai sergėkite savo arklius!

Švėksna (Ras. p.) Pabaigoje pereitų metų Švėksnos policija turėjo susirinkusi nuo žmonių į 40 šaudyklių. Skundus duod tankiausiai ant žmonių iš Švėksnos dvaro iš apmaudo, kad žmonės nepasiduod su ganykloms. Dabar šimtininkams yra įsakytą, kad jeigu pas ką rastu šaudyklę pirm užskundimo šimtininko, tai šimtininkas gaun eiti į Raseinių kalinį, kas jau ir atsitiko ne su vienu šimtininku. Žmones policija atiduoda po sudą. Vagys iš to didei džiaugias, nes nebereik bijoties.

Burokas.

Kartina (Telsių pav.). Gudai užsimanė Kartinoje pastatyti savo „narodnąją“ ir negalėdami valscionis prie to niekaip pritraukti, užmanė, kad visas Kartinos valscius rinktusi į svetimą valscių Darbėnų dėl menkiausių reikalų, ir už kiekvieną nepribuvimą valscionių uždėjo didelę baudą. Tada valscionys atmeta savo staršinę, kaip jau nereikalingą ir eina į svetimą „sielską“. Valsciuį staršinę atmetus, „posredninkas“ susiprato juog jis negali savo valia dviejų valscių suglausti, į vieną, ir todėl pradėjo išradinėti šimtais

visokių reikalų pačiame darbo mete, idant žmones varinėti, varginti, nuo darbo atitraukti ir nuo nepribuvusių pinigų išlupti. Žmonės tokiam padėjime negalėjo ilgai tvirti, nes kas gali tetėti dėl mažiausio veikalo darbo mete, važinėti per šešias mylias, ir taip Kartiniškiai priminė posredninkui ar negeriau butu „pasigadyti“; ko, žinoma, posredninkas ir laukė, ir pradėjo neva su geru privadzioti idant nebutų toki priešgyniai ir prižadėjo apie 1000 rublių pašalpos nuo valdžios ant „narodnosios“ o Kartiniškiai nesuprato kad tai jų pačių tie pinigai yra, kurie susidėjo už baudas, ir ganą įvarginti sutiko statyti „narodnąją“ bet su taja sąlyga; pačiame mieste lyje Kartinos, o posredninkas linkėjo kad statytų už keletos verstų nuo miestelio, idant tėvams nematant „učitelis“ galėtų geriaus akėti su vaikais. Posredninkas visai žandus kraipė, bet žmonės jo geradėjystės nepriėmė, o varu prie to priversti negalėjo. Vyrai nustoję kantrybės kuksdėjo: „Turbūt velnias į posredninką įliudo“!? Kartiniečiai neteikę energijos apsiėmė „narodnąją“ pastatyti kurios įšventinimui net Klingenbergis pribuvo. Važinėdamas šią vasarą Klingenbergis po numylėtą Žemaitiją, kuriai savo meilę „nagaika“ įteikė, kada-gi kitaip to meilės pažinti ir suprasti negalima, nusprendė dieną Kartinos „narodnąją“ įšventyti. Paskirtoje dienoje susirinko visas valscius į miestelį ir drebėdami laukė Klingenbergio. Šiam atvažiaus ir susirinkusius pasveikinus, liepė atnešti viedrą „očišėnos“ ir dėkavojo Kartiniečiams kad nedarė „sporų“ statyme „narodnosios“ ir kalbėdamas apie reikalingumą apšvietos (kokios?) pasisėmęs čierką „ruskoje dobro“ suriko: „da zdravstvujet car batiška, urrrrrraaa!!!!“ Kartiniečiai džiaugdamiesi kad Klingenbergis taip maloniai su jais apsieina stvėrę po čierką išlenkia iki dugni ir įkaitę šaukia — ura. Namon eidami ir svyrudami kaip žąsyciai vienas antram pasakoja: „nu tas mūsų gubernatorius tikrai geras žmogus yra, matai, ir degtinės davė, sako, kad Kražiečiams daug „nagaikų“ sudavė, mat mes laimingesni už Kražiečius. Kad butume „spori-jasi“ tai degtinės butume negavė.

(pagal „Vienybę Lietuvinkų“ Nr. 39.)

Trakų pav. (Vilniaus red.) Lietuvystė pas mus tik tuomi apsieiškia, kad bažnyčiose lietuviška kalba pradeda išvyti lenkišką, ten, kur parapijonys lietuviai, ir dar tuomi, kad lietuviškos maldaknygės ima viršų ant lenkiškų tarpe lietuvių. Svetiško turinio knygių labai menkai čionai patenka, gal dėlto, kad Prusai pertoli. Yra kelios parapijos, kaip Nedzingės, Alovės ir kitos, kur nors vargu dasigavo, kokią svietiško turinio

knygutę. Iš pradžių ir liet. maldaknygės sunkiai platinosi, nes čionykšte liet. kalba šiek-tiek skiriasi nuo lietuviškos knygų kalbos. Nors lietuviai lenkiškose maldaknygėse, menkai, arba ir nieko nesuprasdavo, tai vis-gi pagal papratimą meldėsi lenkiškai ir ištardavo žodžius mekaniškai, lietuviškai koki žodį nesupratus reikia pamislyti ką jis reiškia o lenkišką pasakei ir atlikta. Pas mus liet. kalba yra didei suambryta, daugybė lenkiškų ir gudiškų žodžių vartojama, bet ačiū lietuviškų knygų įtekmei, pradeda kas kartas gryniaus kalbėti, tiktai vargas kad labai menkai pas mus atvyksta svietiško turinio knygelių. (Vienybė Liet.) V. Stagaras.

Šis tas.

Pottsville, Pa. (Amerikoi). Mano brangus pone M. N. — — — Dėkavoju jums už gražų prezentą „Ukininką“, kuris mane labai patiesijo — — — bukite taip geri ir man atsiųskite prezento kalendorių ant 1896 metų — — — dar turin sėdėti 9 mėnesius ir tikiuosi Liepos mėnesyje, ateinančių metų, išeiti. Dabar papasakosiu savo kaltybę už ką papuoliau į cipe. Pereitą metų apskundžiau savo burdingosį ir nestojau ant provos, už tai gavau 9 mėnesius. Kita priežastis tokia: dirbau mainose 4 dienas ir gavau čekį ant 12 centų, o vienam saliuone buvau kaltas 100 dorelių ir 50 centų, saliuinkas baudė pinigų o aš turiau tik tą čekį nuo 12 centų, aš ėmęs parašiau 20 dorelių ant to čekio kurį priėmė saliuinkas atrokuodamas maž 17 dor. 50 ct. iš skolos, tai už tą čekį gavau 15 mėnesių. Prašau prisiusti ir „Varpo“ numerį, „Ukininkas“ maž labai patinka, nuo naujų metų apsisteliuosu jį, dabar laikau „taradaiką“ bet ji maž netinka, nes nieko daugiau nėra kaip tik apie bobas. Turu 6 dorelius už kuriuos prašau prisiusti maž šiais knygas, — — — kaip išeisiu iš cipės tai vien tik platinimu knygų užsiimsiu. Likite sveiki ir aš lieku sveikas ir linksmas nors nelabai nes uždarytas dieną ir naktį. Good bay.

Adresas mano toks:

Mr. Martin Oszkiniš
Schuylkill County Prison.
Pottsville, Pa.
Nr. Cell 13 in Nr. 4.
North America.

1. Vienas kareivis, parubežės sargas, atėjęs pas ukininką, sako: „gaspadarž duok man lopų ant šinelio!“ Ukininkas klausia: „ar daug tau reik?“ Kareivis atsako: „A vot ja vortatnik imieju (štai aš turiu apikaklę).“

2. Vienas žydas turėjo berną, ką jis duoda jam valgyt, bernas vis su duona valgo. Žydas perpyko, ir sako: „oi vei, išvirk jam bulvų — su dona kemša, išvirk jam žirną — su dona kemša, išvirk jam košę ir su dona kemša; oi, ka tau velnis į peklą nukimštu!“

Gromatnyčia.

p. J. Ežiui. Tamstos žinias talpiname, tiktai meldžiamas rašyk daugiau.

Gg. Barbei Raudonskruostei, Onai Geltonplaukei ir Marei Mėlynakei. Malonu būtų kad Tamstos tankiaus prisuitintinėtumėte žinių iš savo krašto. Už priustas ačiū.

p. Saujai. Meldžiami pridukite daugiau žinių.

p. M. Krancavičiui, Binghamton N. Y. (Amerikoje). Tamsta visai neesi mūsų skaitytoju o prašai antrąsą permaintyti. Gal Tamsta norėjai duoti žinę kitai redakcijai o per apsirikimą mums prisiutei laišką.

NN. 15 ir 16 „Ukininko“ priedas:
Rodos motinoms apie auginimą žindomų kudikių.

Apgarsinimai.

KANKLĖS

Lietuviškos dainos

4 balsams (vyriškiems) sutaikytos
parūpino D^{ras} V. Kudirka.
in 8^{vo} puslapių 24, prekė 30 kapeikų.
Išleido M. Noveskis.

Isėjo iš spaudos

Lietuv. Ukininkų Kalendorius

1896 metams

turįs 80 puslapių.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinyš:

Sunkenybė kareivystės. Sl. — Atsargiaus reikia mums elgtis! S-lųs. — Ką daro iš smilties? Žemkalnis. — Pelė ir žiurkė. Šiaulėniškis. — Iš Lietuvos: Iš Suvalkų gubernijos. Kelevis. — Iš Dzūkijos. — Šakiai. — Švėkšna. Barbė Raudonskruostė. — Švėkšna. Ona Geltonplaukė. — Vilkaviškio pav. Kybartų valsčiuje. — Naumiestyje. — Krakenava. Sauja. — Gižai. J. Ežis. — Senapilė. — Pilviškiai. — Švėkšna. Burokas. — Kartina. — Trakų pav. V. Stagaras. — Šis tas. — Gromatnyčia. — Apgarsinimai.